

مکملہٴ اربعہ

❁ ادبی و سیاسی رسالہٴ اسبوعیہ در ❁

۲۱ نجی سنہ

جلد : ۱۴ — جزو : ۱۴۹ ❁ پچشنبہ ❁ ۲۰ جمادی الاخری ۱۳۳۰

سليم ثالث زمانده انكليزلرك استانبوله هجومی

محرری
مورخ دريول

(مابعد عن جزؤ ١٤٨)

شباطك ٨ زى تاريخلى تحريراتنده ايسه شو سوزلر مندرج ايدى :

« بكون اميرالريوله چيقاچقلردر . كميلرمن چناق قلعه سندن كچركن استحكاماتدن صاقين طوب آتلفه قالقشلسون ، يوقسه كرك بوراده ، كرك درسعادته غايت مدھش قتل عاملر اجرا ايدم جكمز محققدر . سزده زوجه كزه بك اوغلنى ترك ايتمى ايچون خبر كونديرسه كز ابي ايدرسكيز . بزم آرزومن صلحدن بشقه برشى دكلدر . اگر چناق قلعه سى استحكاماتى بزه آتش ايتزلرسه حين مرورده اون يدى ياره طوب آتھر قبودان پاشايي سلاملاز ؛ سير (سيدنهى سميقي) صورت مخصوصه اعزامدن مقصدمن ايسه لدی الحاجه بومباردمان ايچوندر . يالگيز شوني دوشونگيز ، كه دونمازده اوج دانه اميرال بولنيور . تركلرك بوندن ايشى بك جدى طوتديتمزي آكلاملرى اقتضا ايدر . »

٩ شباطدهده شويله يازمقده ايدى :

« ذات شاهانه روسيهيه قارشى مخاصمانه نهايت ويرلمسنى امر ايدم جك اولورسه بوده انكلتره حكومتى نمون ايدم جكدر . فقط بوگا يارين آقشامدن اول بسمه حال ير جواب ويرمك لازمدر . مع مافيه وبريله جك جواب نه يولده اولورسه اولسون . انكليز دونماسنك (هر حاله) استانبول پيشكاهنه عزيمتى الزمدر . فقط يوعزيمتك دوستانه و يا خصمانه برماھيت آلمسى تركلرك الندمدر . »

نهایت قیودان پاشا بوغازك آناطولی جهتده واقع بر استحكامده (آربوتنوط) ایله مكالمه به گیریشمهك روی موافقت کوستردیکندن انگليز سفیری ۱۰ شباطده « مذکور استحكامه قدر کلمهك راضی اولدیغنی و فقط بر تك طوب آتیهله جق اولورسه مسئلهك شكلی تماماً دگیشه جکنی » جواباً بیلدیرمشر .

شباطك ۱۳ نده فی الواقع بر مجلس مكالمه عقد ایدلدى . فقط قیودان پاشا انگليز سفیری ایله مذاکره به گیریشمهك ایچون مأذونیت و صلاحیتی حازر اولدیغنی بیاندن بشقه بر شی سویلمكه لزوم کورمدی . (آربوتنوط) سیر جورج (دوقوورط) ك قومانداسی آلتنده اولوب (رووایال جورج) نامنده بولنان سفینه - سنه راكباً استحكامه كمشدی . اوگون سفینه مذکوردهن (پیزانی) به کوندردیكى تحریرانده وجه آتی اوزره اداره لسان ایتمشدی :

« آمیرال (دوقوورط) بوغازلری كچمهك قرار ویردی . یالکیز افكار - مختاصمانه پرورده ایلدیكى ظننه دوشولماسی ایچون استانبولدن اوزاق بر موقعده تیمورلمكه راضی اولیور .

شباطك اون بشنده ایسه ینه (رووایال جورج) سفینه سندن یازدیغنی مکتوبدهده شو سوزلری سویلمكه ایدی :

« وقوعه كلان بر قضا . دونمانك حرکتی تأخیرم سبب اولدی . ۷۴ لك (آزانس) نامندهكى سفینه من بر حریق نتیجه سنده كاملاً محو اولدی و مرتبانكده یاریسی تلف اولدی .

بوندن ماعدا (آربوتنوط) ، (پیزانی) به فرانسز اردولریك نه حال و موقعده بولندیغنه دائر استحصال معلومات ایتسنی ده اخطار ایللیور ، چونكه بو معلومانك ، باب عالی ایله باشلايه جق مذاکره كندیسنه مداری اوله جنی امیدنه بولتیوردی . تحریرانه شو سوزلری ده علاوه ایلشدی :

« بوغازلردن حین مرورده طوب انداختیه قیودان پاشایه ایفای راسمه سلامدن صرف نظر ایدلسی تقرر ایتدی . چونكه بو آتیهله جق طوبلرك مختاصمانه بدأ و مباشرت صورتنده تلقی ایدلسی محتمل بولمقدهدر . »

شباطك ۱۷ سنده (آربوتنوط) ، كذا (رووايال جورج) سفینه سندن
 كوندردیكى برمكتوب ایله قبودان پاشایه طوغریدن طوغری به شخصه عائد برایش
 ایچون مراجعت ایدمرك : « استانبولده قالمش اولان چوققارینك دكیشدیرمك
 البسه وچاشیرلری اولمیدنی جهته چاشیری حاوی بر(وارقه)لك بوغازلردن كچمه سنه
 مساعده اولغسنى ، التماس ایلمش و « باش آمرال ایله آمرال (لويس) لك بوذی-
 شهرت و دولت عثمانلی قبودانسه تبلیغ احترامات ایتمكده اولدقارینی « ده
 بیلدیرمشدی . (۱)

انكیزلر بلکه تركلر و حتی آنلردن زیاده ، مناسباتی بسبتون قطع ایله
 خصمانه ایتمدن احتراز ایلورلر . چونكه اللرنده کی وسائطك کفایت
 ایدمکندن پكده امین بولمیلورلردی . مثلاً بر خیلی زماندر روزكارك مساعده
 اسممسی دونمالرینك بوغازلره دخولنه مانع اولیوردی . ایشته بو احوال الجا آتیه
 انكیزلر ، (سباستیانی) لك باب عالی اوزرنده کی نفوذ و تأثیرینی رفع ایدمك یولده
 نیم بر موفقیت سیاسییه بیله الله ایتسه لر کندیلرینی بختیار عد ایدمكچکوردی .
 حتی سلطان سلیمك (سباستیانی) به تماماً تسلیم کریبان ایتمهسی ایچون نه قدر
 قابل ایسه او مرتبه ادارهٔ مصلحت سیاستنی تعقیب ایلمك و اولدقجه تواضع و زراکت
 اراهنه آماده بولیورلردی . بونك ایچوند بوغازلردن دونمالرینی اصرار ایتملرینك
 قطعاً بر حرکت خصمانه تشکیل ایلمكچكنه تركلری اینساندیرمق ایستیلورلردی .
 فی الحقیقه آنلرك نظرند بو طرز حرکت یالگیز باب عالی نی اخافه ایچون بر واسطه دن
 عبارت ایدی و بونك استحصال مقصده کافی كله جکندنده هیچ شهبه ایتیلورلردی .

شباطك اون طقوزنجی کونی جنوب روزکاری اسمك باشلادینی جهته
 صباحلین ساعت سکزده آمرال (دوقوورط) بوغازك مدخلنده ایکی سفینه

(۱) انکیز سفیرینك شو مراجعتنده کی جرآته باقوبده بزم بوکی احوالده من القدیم
 کوستردیکمز عجز و غفلته شاشامق قابل دکلدر . عجباً بزدن بشقه بر ملت کورلمشیدر ، که
 اوچ کون صکره بیوک بر دونغاسنی امانتله یاقه جق وای تختنه هجوم ایدمك بردشمنك
 بوکی معاملات و مراجعات ایاهنربانه سته طبیعی نظریله باقه جق وحتی او مراجعتی حسن تلقی
 ایدمك قدر غفلت کوسترسون .

براقددن صكره هربری ایکی ویا اوچ كوكرتنه لی آلتی بیوك سفینه ، اوچ فرقتین وُبرده بریق ایله جناق قلعهیه داخل اولدی . بودونما بوغازك جانیئنده کی حصارلرك آرمسندن مروره باشلادی . ناپولیونك سریاوری موسیو (دولاسقور) ایله معیتنده کی ضابطان طرفدن گوستریلان فعالیت و غیرته رغماً مدافعه تداركاتی اكلال ایبله مامش ایدی . مع مافیه عثمانلی بطاریه لری انگلیز سفینه لری اوزرینه آتش آچقده تردد ایتمدیلر . فقط بو آتشك تأثیری گورلمدی ، کیلردن هیچ برینك دیرکی بيله قیرلمدی ، یالگنز برقاج یلكن دنوب بیرتلدی . انگلیزلر بوشدتی طوب آتشنه هیچ مقابله ده بولمیدیلر و شماله طوغری سرعتله طی مسافه ایده رك عثمانلی استحكاماتك طوب دومانلری آرمسنده گوزدن نهان اولدیلر .

بوغازك مرمره جهتنده کی مخرجنده ، یعنی کلیولی جوارنده قوتی بر محل تشکیل ایدن نعرده آمیرال (دووورط) بر عثمانلی دونماسنه مصادف اولدی . دونما مرتباتك قسم اعظمی قربان بایرامك ایکنجی گونی اولق مناسبتیه قرهیه چیمشیر ، طویچی و افرادك هان کافه سی ادای صلات ایچون جامعه کتمشیر ایدی . انگلیزلر بر آزل اول سواحلدن اوزرلرینه آچیلان آتشك آجیسنی چیقارمق ایچون و « یالگنز بوقومه خاص اولان جنایتلردن برینی ده ارتکاب ایله » لنگر انداز بولان عثمانلی دونماسنه هجوم ایتمدیلر و بری (۷۴) لك بیوك برسفینه وُبشی ده فرقتین اولق اوزره آلتی قطعه کمی یی یاقیدیلر . یالگنز اوافق بر (بریق) انگلیز کیلرینك آتشی آرمسندن کچرک استانبول یولنی طوتدی . انگلیزلر دونخانی یاقددن صكره ساحله برقاج نفر چیقارمق (نعره) صرتلرنده تعبیه ایدلمش اولان طویلری ده تخریب ایتمدیردیلر . عثمانلی طویجیلری ایسه انگلیزلرك هجوم ناکهانیسندن اق قدر اورکمشیر ایدی ، که انگلیز افراد بحریه سنك قرهیه چیققلرینی گوریر گورمز اللرندن حربیلری فلان آترق ، کندیلرینی قوماندایه مامور اولان ، فرانسز ضابطاتی متحیر بر اقوب صاووشمشیر ایدی .

۱) بو عباره ، وقعه مذکوریه دائر اوزمان فرانسه نك جریده رسیه سنده نشر ایدیلان تبلیغاتدن مستخرجدر .

بر روایت نظر آ عثمانی سفارتك ینامه سی استانبولدن کوریلش و بوحال اهلینك
فوق العاده غیظ وحدتی تحریك ایتمشدر . مع مافیه شباطك بکرمجی کونی
انکلیز دونماسی استانبول جوارینه مواصلت ایله طوب قبو سرایسندن یدی قلهیه
طوغری دیزیلرک ایکی طوب منزلی مسافده دمرلیدیکی وقت خلق عظیم تلاش
وهیجانه دوشدی . بالخاصه سرای منسوبین وسکاتی بیوک برخوف استیلا
ایتشدی . اوکونی تعقیب ایدن کجه صباحلره قدر سرای نسوانك چیغلقلرندن ،
حرم آغلرینك ایکلیتیلرندن ۱) بشقه برشی ایشیدیلشمش ایدی . انکلیزلرده
استانبولده حصوله کتیردکلی بوناثر وهیجانهک تماشا واستماعیله متلذذ ومغرور
اولمشلردی .

فی الحقیقه بر آرمق اورتلنی بیوک برهت وحیرت و آنك نتیجه سی اوله رق
ناقابل تعریف بر شاشقینلق قابلامشدی . بده هیچ بر حاضرق کورلماش اولمسندن
تولد ایلمکده ایدی . استانبول تمامیه مدافعه سز بر حالد طوریور ، اسکی سورلرک
اوزرینه هیچ بر طوب قولدینی کبی ، هیچ بر طرفده بر طابیه وجوده کتیرلشمش
بولیوردی . خلاصه قوجه پای تخت آجیق شهرلر کبی اسباب مدافعه نامه هیچ
برشیه مالک بولمییوردی . انکلیز آمرالی تشبثك موفقیت تامه ایله نتیجه لندیکنه
حکم ایتشدی . (سباستیان) ده همان همان بویه دوشمکده اولوب ۱۸ شباط
تاریخیله (طالیران) کوندریکی تحریر ائده شو بولده اداره لسان ایتمکده ایدی :

« ترکلرک خوفلری هر درلو تعریفك فوقنده در . شمعی یالکز ائتلاف ایتمکدن
و ممکن مرتبه خفیف شرائط استحصالی مقصیدیه اختیار تدلل ایلمکدن بشقه
برشی دوشمییورلر . انشا ایتدیرمک ایچون اق قدر صرف مساعی ایلدیکم طابیه لر
هنوز ختام بولمیدیلر . بوراده شهرک امر مدافعه و تحکیمیه علاقه دار اوله رق یالکز
بر بن وارم کبی کورینیور . ذات نظر ایتناهیلری بوراده شمعی به قدر اجرای
۱) (دربول) ک بو افادات ومدعیاتی ، ترجمه نک اصلنه مطابقتی محافظه سینا نقل ایلدک .
یوقسه انکلیز دونماسنك ورودنك استانبولده موجب تلاش اولسنی طیبی بولقله برابر
حرمسرای مایونده بوکی تظاهرات شمشکارانه به سبب اولدیفته احتمال وبرله من . للمترجم

حكم ايتمش اولان لاقيدى وبى فتورى يى قابل دكل تصور و تخمين بيورمه مازلر [۱].
 اق متمتع الايقاظ لاقيدى يرينه ايسه شمى ده بيوك برخوف و هراس قائم اولدى .
 خنكار كنديسنه تكليف ايديله جك اولان هر درلو شرائطى قبول وامضايه مهيا
 بولنيور . بگاذه يالگنز استانبولدن در حال جيقوب كتمى امر ايتمكله اكتفا
 ايليه جكلر . اكر انكليز لر آرزو كوستر لر سه يدى قله يه بيسله حبس ايديلم
 محققدر . « مع مافيه (سياستيانى) ينه عين تحرير اتده رجال حكومه اولان اعتماد
 وامنيتمدن بحث ايتمكده و از جمله رئيس افنديك « بر قاچ و قندر يك زياده شايان
 مدح و ثنا بر صورتده حركت ايتديكنى و كنديسيله يك ابي چنديكنى « سويلكده
 ايدى .

فى الحقيقه انكليز لر اق صرمده باب عالى يى تماميله زير امانلرينه آلمش كى
 كورينوردى .

اق ائنده استانبولده بولمقده اولوب بتون وقايى رأى العين كورمش بولنان
 لهستانى بر قوت احوالى شويولده تصوير ايتمكده در :

« استانبولك موقعى جدأ يك وخيم ايدى . آتش ايدم جك بر حالده اون
 پارچه طوب بولمدينى كى يالگنز بر طابيه يارى يارى به اكالم ايدلمش ايدى .
 شوراسنى اعتراف ايتك لازم كلير ، كه انكليز لر بوايلك كونلرده كى حال و موقعدن
 استفاده ايتك ايستسه ايدلر عثمانى دوئناسنى احراق و ترسانه يى تخريبه موفق
 اوله بيليرلردى . »

(سياستيانى) ده بديأه بوفكرده بولنيور و احوال حقنده شوصورتله اداره .

كلام ايدوردى :

« انكليز لر ك هر آرزو ايتدكلرينى استحصاله ز مق قالمش اولدينى و اكر
 در سعادته و رودلرينك ايرتسى و يا ايكنه يى كوفى ليمانه طوضرى بر حركت اجرا

[۱] (سياستيانى) نك اها ليزك اوزمانده كى احوال روجه سى حقنده واقع اولان بوفاداتنده
 مبالغه اولسه كرك . چونكه

ایتمش اولسه لر ایدی ، اون قطعه طوب آتشی بیله معروض قالمیهرق خلیجی قولایجه
الده ایدوب اوراده یرلشی بیله جکلیرنی کتم وانکار ایتمک لازم کلیر ،

عثمانلی دونماسنه کلنجه اوچ انبارلی ایکی سفینه ، ۷۴ لک یدی قطعه کمی ،
آلتی فرقتین ، آلتی قوروت و ایکی کوچک طوب قایقیندن مرکب اولوب ، یدی
میل ایلریده بوغاز ایچنک قره دکز طرفنده کی مخرجنده بولمقده ایدی . انکلیزلر
بو دونمائی ایجری طوفری کندی طویلرینک منزله چکدرک تخریب ایتمکی
امید ایلورلردی . عثمانلی دونماسی ایسه هیچ اق طرفله یاناشمور . و بناء
علیه شهرک مدافعه سنه قطعا مداری اولیوردی . والحاصل استانبول هر جهندن
آجیق و مدافعه دن محروم بر حالده ایدی .

بالاده بحثی کچن لهلی قوت ، درسه ادتک امر مدافعه و مقاومتی خصوصنده
بالاخره کوستریلان مساعی بی هپ سلطان سلیمک غیرت و همتنه عطف ایله
دیورکه : « بویله بحران آمیز بر صروده شهرک اسباب مدافعه سنی استحضار کی
شجیعانه و حماسکارانه بر قرارتخاذا ایدم یلک پک علوی و مأیوسیتدن عاری ناپذیر
برعزم و متانت صاحبی اولمغه متوقف ایدی . بو خصائل عالیه مالک اولان سلیم
ثالث ایسه حال و موقهک ایجاب ایتدیکی تدایری استکمالده کوستردیکی همت
و غیرت ایله کندی ملتک شکران و امتنانه و ملل سائرمنکده تقدیر واستحسانه
بحق لایق اولمشدر . بکا تأمیناً نقل اولندیقنه نظراً مشارالیه . انکلتزه طرفندن
اقو قدر کستاخانه و بی عارانه صورتده تحمیل ایدمک ایستقیلان شرائطی قبول
ایلمکدن ایسه پای تختک خرابه سی آلتنده کومولوب قالمی و یا لدی الحاحه
درسه ادتی ترک ایلمکی بیله کوزه آلدیره جفنی بیان ایلمشدر . »

[مابعدی وار]

